

Spauda ir informacija

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 164/19
2019 m. gruodžio 19 d., Liuksemburgas

Sprendimas byloje C-752/18
Deutsche Umwelthilfe / Freistaat Bayern

Areštas Bavarijos federalinės žemės aukštiems pareigūnams, siekiant įpareigoti juos imtis aplinkos oro Miunchene gerinimo priemonių (uždrausti tam tikrų dyzelinu varomų transporto priemonių eismą), gali būti skirtas tik tuo atveju, jei nacionalinėje teisėje tam yra teisinis pagrindas, kuris yra pakankamai prieinamas, tikslus ir jo taikymą galima numatyti, ir jei šis areštas yra proporcingas

Bavarijos vyriausiasis administracinis teismas turi patikrinti, ar šios sąlygos yra įvykdytos

Šios dienos sprendime Teisingumo Teismas pirmą kartą nusprendė dėl klausimo, ar nacionaliniai teismai turi teisę ar net privalo skirti areštą nacionalinių valdžios institucijų aukštiems pareigūnams, kurie nuolat atsisako vykdyti teismo sprendimą, įpareigojantį juos vykdyti įsipareigojimus pagal Sąjungos teisę.

Teisingumo Teismas išnagrinėjo aplinkos apsaugos organizacijos *Deutsche Umwelthilfe* ir Bavarijos federalinės žemės (Vokietija) ginčą dėl pastarosios nuolatinio atsisakymo įgyvendinant Direktyvą 2008/50 dėl aplinkos oro kokybės¹ imtis būtinų priemonių, kad būtų laikomasi nustatytos azoto dioksido ribinės vertės Miunchene mieste (Vokietija). Pirmą kartą 2012 m. įpareigota iš dalies pakeisti šiam miestui taikytiną oro kokybės veiksmų planą, vėliau antrą kartą 2016 m., įspėjant apie gresiančią baudą, įpareigota vykdyti įsipareigojimus, įskaitant nurodymą uždrausti tam tikrų dyzelinu varomų transporto priemonių eismą įvairiose miesto zonose, Bavarijos federalinė žemė vis dėlto atsisakė vykdyti šiuos nurodymus, todėl trečią kartą 2017 m. jai buvo skirta 4 000 EUR dydžio bauda, šią ji sumokėjo. Kadangi Bavarijos federalinė žemė ir toliau atsisakydavo vykdyti šiuos nurodymus ir viešai paskelbė, kad nevykdys įsipareigojimų, *Deutsche Umwelthilfe* pateikė naują skundą, juo prašė, pirma, skirti naują 4000 EUR baudą (šis prašymas patenkintas 2018 m. sausio 28 d. nutartimi) ir, antra, skirti areštą Bavarijos federalinės žemės aukštiems pareigūnams (t. y. aplinkos ir vartotojų apsaugos ministrei arba, jei ne jai, šios federalinės žemės ministrui pirmininkui); prašymas skirti areštą buvo atmestas tos pačios dienos nutartimi. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Bavarijos federalinės žemės vyriausiasis administracinis teismas), į kurį kreipėsi Bavarijos federalinė žemė, patvirtino, pirma, sprendimą dėl baudos skyrimo, ir, antra, nusprendė pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl galimo arešto skyrimo. Iš tiesų konstatavęs, jog nurodymai mokėti baudas negalėjo pakeisti Bavarijos federalinės žemės elgesio, nes baudos buvo priskiriamos prie federalinės žemės kasos pajamų, todėl dėl jų žemė nepatirdavo jokių finansinių nuostolių, o areštas nebuvo skirtas dėl vidaus konstitucinių priežasčių, minėtas teismas pateikė Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekė iš esmės išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė, konkrečiai Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje užtikrinama teisė į veiksmingą teisinę gynybą, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nacionaliniai teismai turi teisę ar net privalo taikyti tokią priemonę.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokiomis aplinkybėmis, kai nacionalinė valdžios institucija nuolat atsisako vykdyti teismo sprendimą, kuriuo jai nurodoma įvykdyti aiškų, tikslų ir besąlygišką įpareigojimą, kylantį iš Sąjungos teisės, konkrečiai Direktyvos 2008/50, **kompetentingas nacionalinis teismas turi skirti areštą federalinės žemės aukštiems pareigūnams su sąlyga, kad yra įvykdytos dvi sąlygos. Pirma, vidaus teisėje turi būti įtvirtintas tokios priemonės**

¹ 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje (OL L 152, 2008, p. 1).

taikymo teisinis pagrindas, kuris būtų pakankamai prieinamas, tikslus ir jo taikymą būtų galima numatyti. Antra, turi būti laikomasi proporcingumo principo.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad valstybės narės, įgyvendindamos Sąjungos teisę, turi paisyti teisės **į veiksmingą teisminę gynybą**, kuri užtikrinama pagal Chartijos 47 straipsnį, o aplinkos srityje – pagal Orhuso konvencijos² 9 straipsnio 4 dalį. Minėta teisė yra dar svarbesnė tuo atveju, kai, nesiėmus pagal Direktyvą 2008/50 reikalaujamų priemonių, kyla pavojus žmonių sveikatai. Dėl nacionalinės teisės akto, lemiančio situaciją, kai teismo sprendimas nevykdomas, pažeidžiama šios teisės esmė ir ji tampa visiškai neveiksminga. Teisingumo Teismas priminė, kad esant tokiai situacijai nacionalinis teismas turi aiškinti nacionalinę teisę taip, kad ji kuo labiau atitiktų šiomis nuostatomis siekiamus tikslus arba, jei tai neįmanoma, netaikyti bet kokios nacionalinės nuostatos, prieštaraujančios tiesiogiai veikiančiai Sąjungos teisės nuostatai.

Vis dėlto Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad laikantis pastarojo įpareigojimo neturi būti pažeista kita pagrindinė teisė, t. y. **teisė į laisvę**, kuri įtvirtinta Chartijos 6 straipsnyje ir kuri apribojama skiriant areštą. Kadangi teisė į veiksmingą teisminę gynybą nėra absoliuti ir gali būti ribojama, pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį **reikia palyginti nagrinėjamas pagrindines teises**. Siekiant įvykdyti šios nuostatos reikalavimus, **teisės aktas, pagal kurį teismui leidžiama atimti asmens laisvę, visų pirma turi būti pakankamai prieinamas, tikslus ir jo taikymą turi būti galima numatyti siekiant išvengti bet kokios savivalės pavojaus, o tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas**. Be to, kadangi **areštas reiškia laisvės atėmimą, laikantis iš proporcingumo principo kylančių reikalavimų, jį galima skirti tik tuomet, kai nėra mažiau ribojančios priemonės** (pavyzdžiui, didelių piniginių baudų, prireikus skiriamų pakartotinai per trumpą laiką, kurios galiausiai negrįžtų į biudžetą, iš kurio buvo sumokėtos), **o tai taip pat turi išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Tik tuo atveju, jei būtų nuspręsta, kad teisės į laisvę apribojimas dėl paskirto arešto atitinka minėtus reikalavimus, pagal Sąjungos teisę būtų ne tik leidžiama, bet reikalaujama taikyti tokią priemonę**. Kartu reikia nurodyti, kad Direktyvos 2008/50 pažeidimą taip pat gali konstatuoti Teisingumo Teismas, nagrinėdamas ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, dėl ko gali kilti valstybės atsakomybė už padarytą žalą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127.

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

² 1998 m. birželio 25 d. Orhuse pasirašytos ir Europos Bendrijų vardu 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB patvirtinta konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanč sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (OL L 124, 2005, p. 1).